NACIONALINIS
EGZAMINŲ CENTRAS

2016

GEOGRAFIJA

2016 m. valstybinio brandos egzamino užduotis
(pakartotinė sesija)

2016 m. liepos 4 d. Trukmė – 3 val. (180 min.)

© Nacionalinis egzaminų centras, 2016

I dalis

Kiekvieno iš 01–25 klausimų teisingas atsakymas vertinamas vienu tašku. Į šiuos klausimus yra tik po vieną teisingą atsakymą.

01. Kuria raide (A, B, C ar D) pažymėta vakarinė Airijos salos pakrantė?

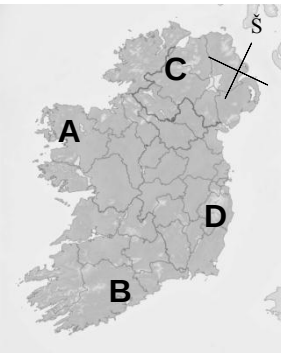

02. Kiek platumos laipsnių yra tarp Šiaurės poliarinio rato ir Pietų atogrąžos?

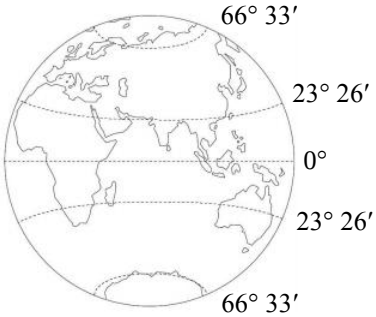

A Apie 23°.
B Apie 90°.
C Apie 100°.
D Apie 132°.

03. Kuria raide (A, B, C ar D) pažymėta projekcija yra kūginė?

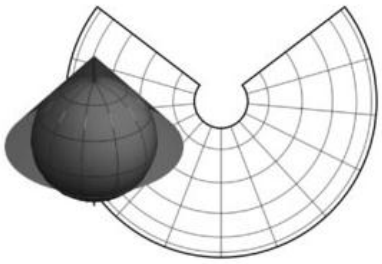

A

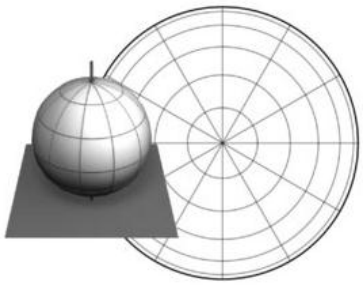

B

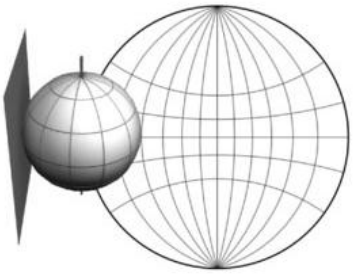

C

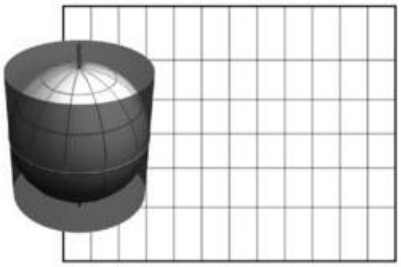

D

http://www.in-terre-active.net/?tag=projection

04. Koks metų laikas yra Pietų pusrutulyje?

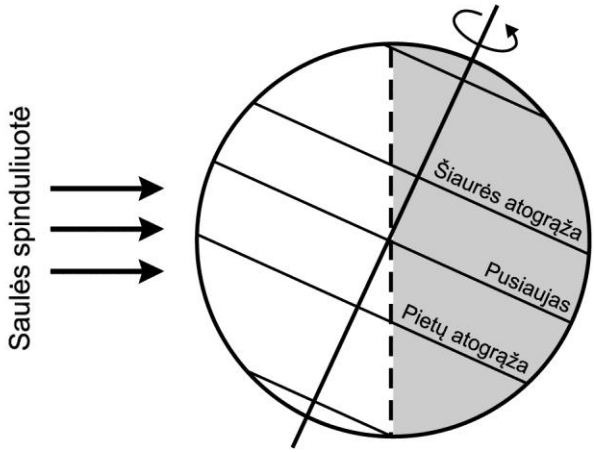

A Pavasaris.
B Vasara.
C Ruduo.
D Žiema.

05. Kokia yra pagrindinė vandenynų paviršinių srovių susidarymo priežastis?

A Potvyniai ir atoslūgiai.
B Vandenynų dugno reljefas.
C Vandens druskingumo skirtumai.
D Pastovios krypties vėjai.

06. Kurio tipo atmosferos fronto schema pavaizduota paveiksle?

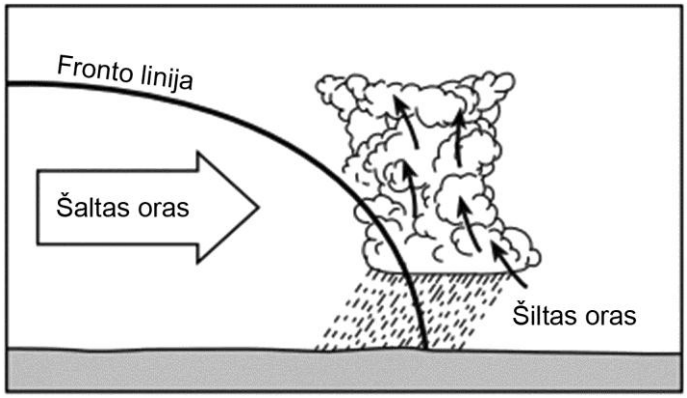

A Mišriojo.
B Okliuzijos.
C Šiltojo.
D Šaltojo.

07. Kuri iš pateiktų uolienų yra nuosėdinė[1]?

A Bazaltas.
B Granitas.
C Molis.
D Marmuras.

08. Kuris teiginys apie Indijos vandenyną yra teisingas?

A Didžioji vandenyno dalis žiemą užšąla.
B Skalauja Afrikos, Azijos ir Australijos žemynų krantus.
C Teka Kalifornijos ir Kanarų šaltosios srovės.
D Į vandenyną įteka Nilas ir Amazonė.

[1] nuosėdinė – осадочная – osadowa

09. Remdamiesi paveikslu, nurodykite, dėl kokios priežasties skiriasi skaičiais 1 ir 2 pažymėtų vietovių oro temperatūra.

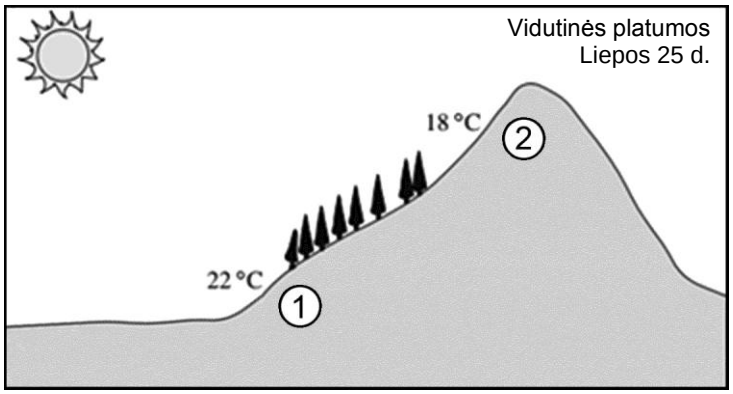

A Dėl vėjo krypties.
B Dėl augalijos.
C Dėl dirvožemio.
D Dėl aukščio.

10. Dėl Žemės sukimosi apie savo ašį:

A keičiasi diena ir naktis;
B keičiasi metų laikai;
C susidaro šiaurės pašvaistės;
D susidaro šiluminės juostos.

11. Kurios krypties vėjas parodytas meteorologijos stoties duomenų modelyje?

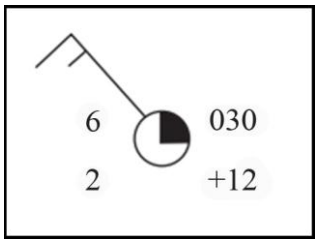

A Šiaurės rytų.
B Pietryčių.
C Šiaurės vakarų.
D Pietvakarių.

12. Kurioje geografinėje zonoje yra ryškūs sausasis ir drėgnasis laikotarpiai?

A Savanoje.
B Stepėje.
C Taigoje.
D Tundroje.

13. Paveiksle pavaizduota dienos brizo schema. Kur bus palankiausios sąlygos formuotis debesims?

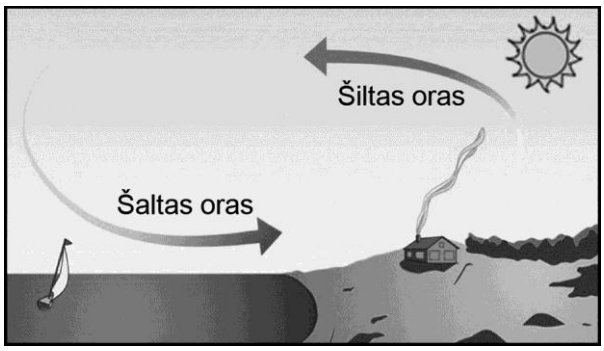

A Pučiant brizui, debesų nesusidaro.
B Sąlygos bus visur vienodos.
C Virš jūros.
D Virš sausumos.

14. Kuria raide (A, B, C ar D) pažymėtoje vietoje klostytųsi[1] **smulkiausi upės** nešmenys (pvz., molio dalelės)?

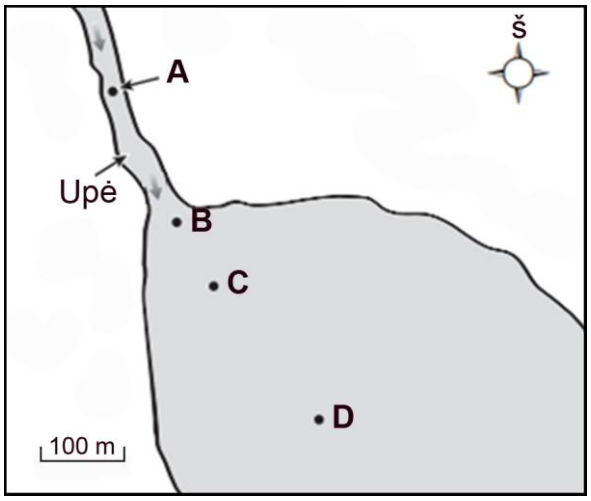

15. Kuriame grafike teisingai parodytas temperatūros kitimas vasarą, tolstant nuo vandenyno pakrantės į žemyno gilumą?

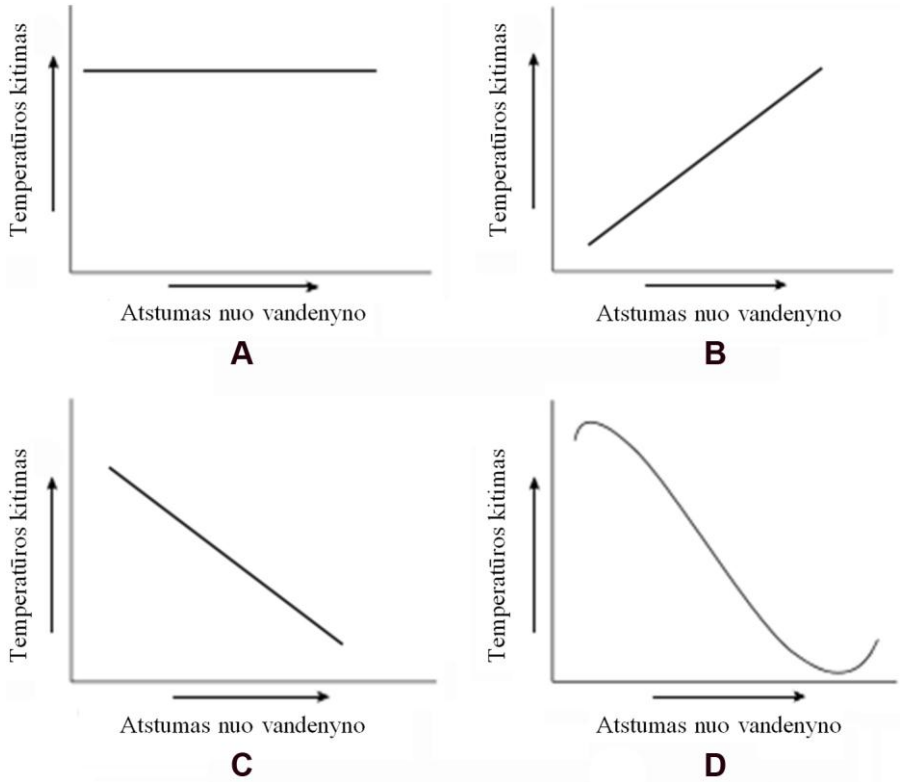

http://www.ed.gov.nl.ca

16. Kuriai valstybei priklauso Grenlandijos sala?

A Airijai.
B Danijai.
C Prancūzijai.
D Vokietijai.

[1] klostytis – формироваться – formować się

17. Kurių naudingųjų iškasenų žaliavų[1] prekybos kryptys parodytos kartoschemoje?

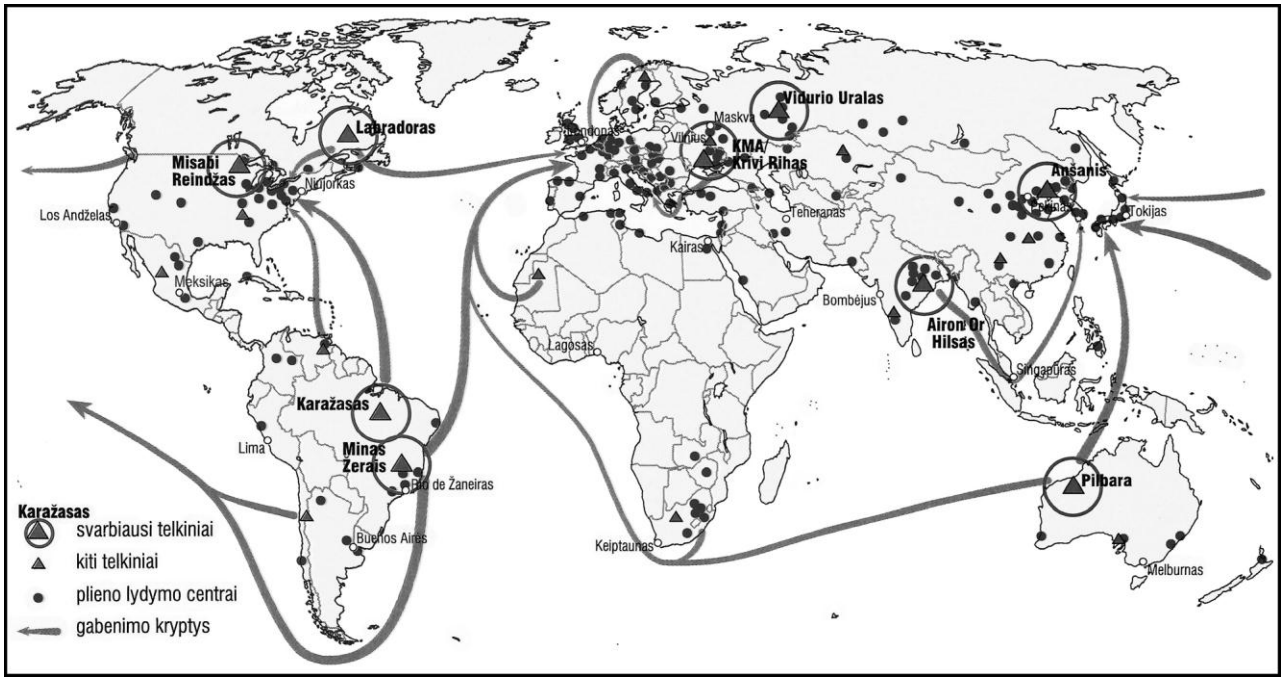

Pagal leid. R. Šalna ir kt., „Pasaulio visuomeninė geografija“, vadovėlis 10 klasei, Briedis, 1999.

A Aukso.
B Gamtinių dujų.
C Geležies rūdos.
D Vario rūdos.

18. Kuris teiginys tinka ekonomiškai silpnai valstybei apibūdinti?

A Aukštas gyvenimo kokybės indeksas.
B Didžiąją eksporto dalį sudaro įvairių rūšių žaliavos.
C Importuojama daug naujų automobilių.
D Gerai išplėtota transporto infrastruktūra.

19. Kurioje eilutėje natūrinio ir prekinio žemės ūkio požymiai nurodyti teisingai?

	Natūrinis žemės ūkis	Prekinis žemės ūkis
A	Vyrauja maži ūkiai.	Būdingi stambūs ūkiai.
B	Produkcija skirta parduoti.	Produkciją suvartoja pats gamintojas.
C	Naudojamos pažangios technologijos.	Netaikomos mokslinės ūkininkavimo žinios.
D	Ūkis yra gerai mechanizuotas.	Vyrauja rankų darbas.

20. Apie kurį Europos regioną rašoma tekste?

Šio regiono teritorija yra žemyninėje Europos dalyje. Jam priskiriamos pokomunistinės šalys.

A Pietų.
B Rytų.
C Vakarų.
D Šiaurės.

[1] žaliava – сырьё – surowiec

21. Kurioje eilutėje teisingai išvardytos Europos geografinės zonos, einant iš šiaurės į pietus?

A Drėgnieji atogrąžų miškai, pusdykumės, taiga.
B Stepės, dykumos, plačialapiai miškai.
C Taiga, mišrieji miškai, savana.
D Tundra, plačialapiai miškai, stepės.

22. Kur yra daugiausia didelių Pietų Amerikos miestų?

A Amazonės baseine.
B Atlanto vandenyno pakrantėje.
C Pietinėje žemyno dalyje.
D Karibų jūros pakrantėje.

23. Kurioje Europos valstybėje baskai siekia savo nepriklausomybės?

A Graikijoje.
B Italijoje.
C Ispanijoje.
D Šveicarijoje.

24. Kurioje eilutėje išvardytos abi Europos valstybės yra unitarinės?

A Čekija, Vengrija.
B Belgija, Šveicarija.
C Rusija, Austrija.
D Rumunija, Vokietija.

25. Apie kurį Lietuvos etnografinį regioną rašoma tekste?

Šis regionas yra didžiausias Lietuvoje ir užima rytinę bei šiaurės rytinę Lietuvos dalis. Turistus čia traukia daugybė ežerų, upių, upelių ir miškų, taip pat istorinio etnokultūrinio paveldo[1] įvairovė.

Pagal *http://www.ivilnius.lt*

A Aukštaitiją.
B Dzūkiją (Dainavą).
C Suvalkiją (Sūduvą).
D Žemaitiją.

[1] paveldas – наследие – dziedzictwo

II dalis

26 klausimas. Naudodamiesi šaltiniu ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis. *Litosferos plokštės*

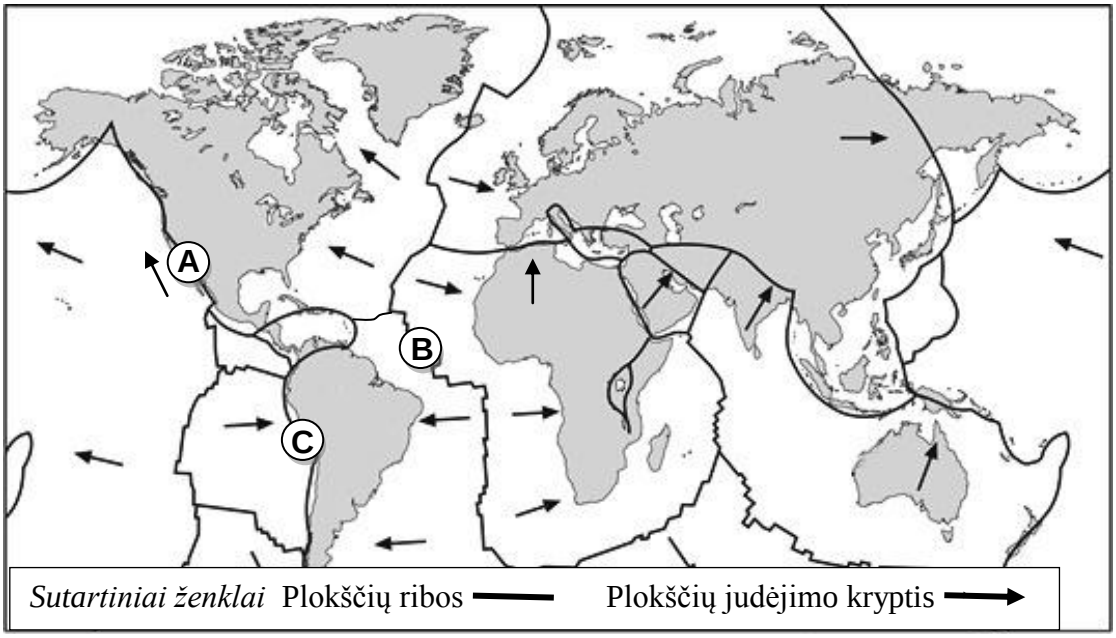

26.1. Įvardykite, kokie litosferos plokščių sandūrų[1] (pakraščių) tipai – konstruktyvusis, destruktyvusis ar konservatyvusis – pažymėti A, B ir C raidėmis.

Juodraštis

A – ..... B – ..... C – .....

(3 taškai)

26.2. Nurodykite svarbiausią litosferos plokščių judėjimo priežastį.

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

26.3. Įvardykite tris seisminius reiškinius, kurie vyksta litosferos plokščių pakraščiuose ir sandūrose.

Juodraštis

1. .....
2. .....
3. .....

(3 taškai)

26.4. Kokių nelaimių ir ekonominių sunkumų patiria šalys, esančios litosferos plokščių sandūroje arba greta jos?

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

[1] sandūra – стык – styk

27 klausimas. Naudodamiesi šaltiniu ir žiniomis, atlikite užduotis.

Šaltinis. *Nemuno atkarpa ties Kauno mariomis*

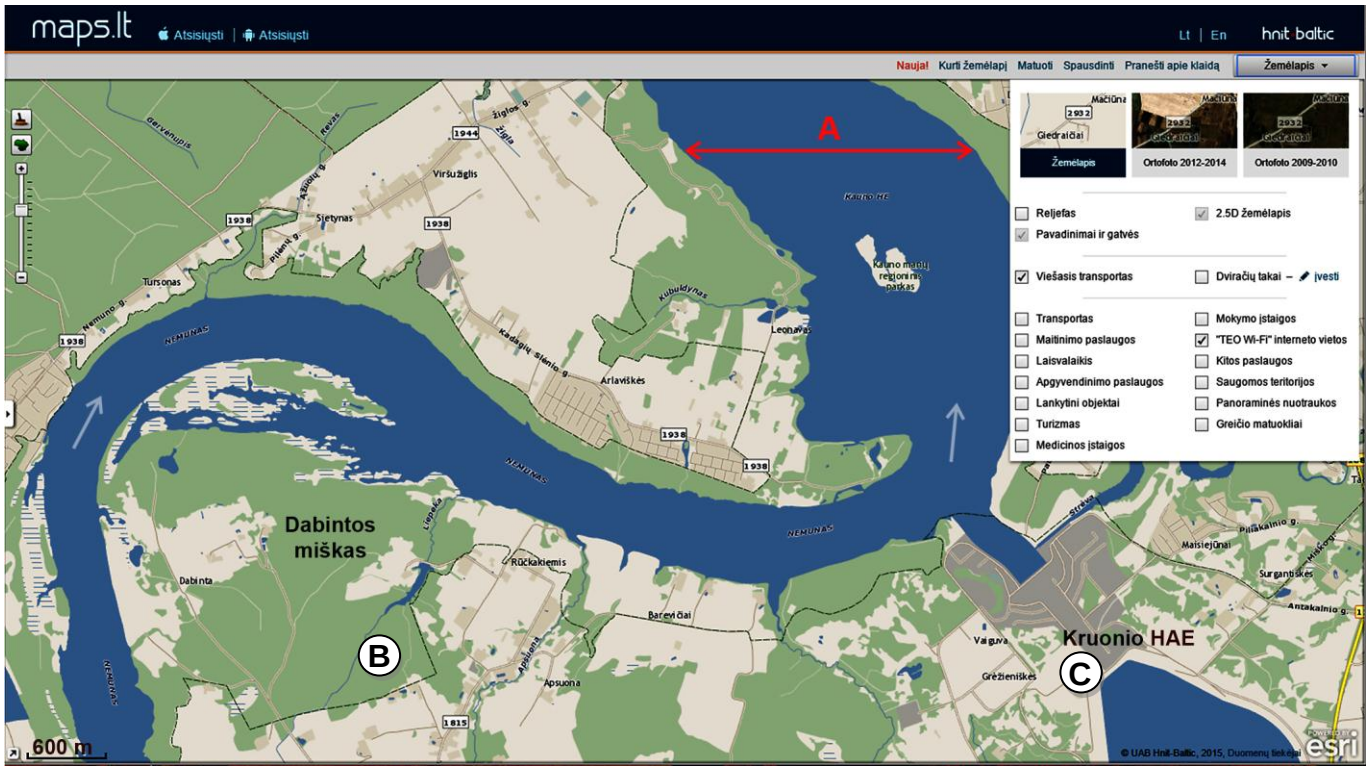

27.1. Plane yra pavaizduota Kauno marių atkarpa ir jų apylinkės. Kuriant šį planą, buvo naudojama geografinė informacinė sistema (GIS), kurią sudaro skirtingi informacijos sluoksniai. Pavyzdžiui, hidrografiniai objektai (upės) yra viename sluoksnyje, saugomų teritorijų ribos ir miškai – kituose sluoksniuose. Nurodykite dar du nepaminėtus sluoksnius, naudotus kuriant šį planą.

Juodraštis

1. ..... 2. .....

(2 taškai)

27.2. Kokie du gamtiniai procesai vyksta Kauno marių pakrantėse?

Juodraštis

1. ..... 2. .....

(2 taškai)

27.3. Nustatykite, kokiu azimutu nuo Dabintos miško (taško B) yra Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė (taškas C).

Juodraštis

.....

(1 taškas)

27.4. Naudodamiesi linijiniu masteliu, išmatuokite Kauno marių plotį A raide pažymėtoje vietoje.

Juodraštis

.....

(1 taškas)

28 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A, B ir C) bei žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Beniliukso šalys ir kaimyninės valstybės*

Pagal leid. „Naujasis pasaulio geografijos atlasas“, Didakta, Vilnius, 2009.

B šaltinis. *Beniliukso šalių kraštovaizdis*

Nyderlandų kraštovaizdis

http://gidholland.com

Belgijos kraštovaizdis

http://www.freestockphotos.name

Liuksemburgo kraštovaizdis

http://www.wikipedia.org

C šaltinis

Beniliukso ekonominė sąjunga sukurta siekiant užtikrinti laisvą darbo jėgos, kapitalo, prekių ir paslaugų judėjimą šiame regione. Beniliukso šalių bendras plotas – apie 74 640 km². Gyventojų skaičius – 27,5 mln. Bendrasis vidaus produktas 1 gyv. 2014 m. Belgijoje buvo 35 900 Eur, Liuksemburge – 87 600 Eur, Nyderlanduose – 39 300 Eur.

28.1. Beniliuksas – vienas iš tankiausiai apgyvendintų Europos Sąjungos regionų. Apskaičiuokite šio regiono vidutinį gyventojų tankį (žm./km^2) (C šaltinis).

Juodraštis

..... *(1 taškas)*

28.2. Apibūdinkite šio regiono gamtinę aplinką – paviršių, klimatą, kraštovaizdį (A ir B šaltiniai).

Juodraštis

Paviršius .....

.....

Klimatas .....

.....

Kraštovaizdis .....

.....

(3 taškai)

28.3. Su kokiomis dviem aplinkosaugos problemomis susiduria Beniliukso šalys?

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

28.4. Kokia svarbiausia Europos Sąjungos valdymo institucija yra Beniliukso šalyse?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

29 klausimas. Naudodamiesi Lietuvos miškų žemėlapiu ir žiniomis, atlikite užduotis.

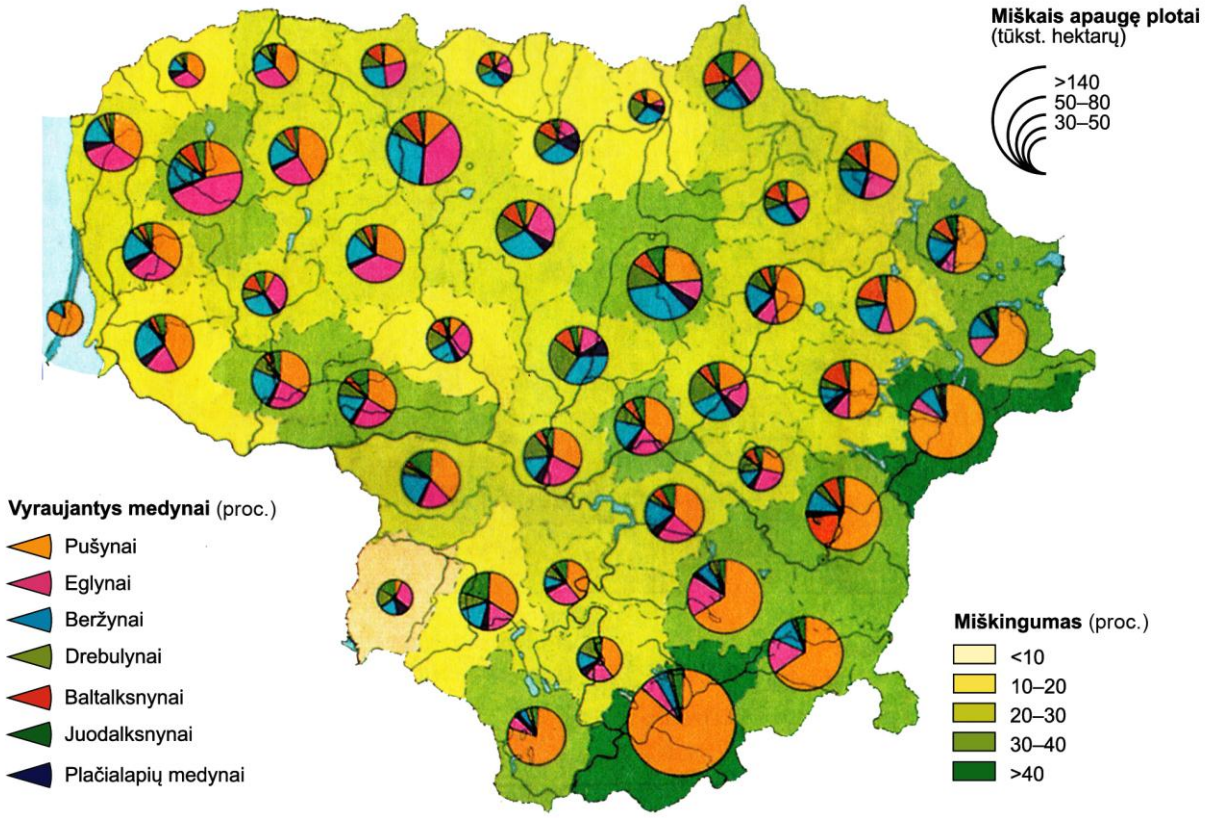

Pagal leid. „Pasaulio atlasas. Lietuva“, Pradai, Vilnius, 2001.

29.1. Nustatykite Žemaičių ir Baltijos aukštumose vyraujančią miškų rūšinę sudėtį. Paaiškinkite, kodėl šiose aukštumose paplitusios tokios medžių rūšys.

Juodraštis

Žemaičių aukštumoje .....

.....

Baltijos aukštumoje .....

(4 taškai)

29.2. Kokia yra miško ekonominė ir ekologinė reikšmė? Nurodykite po du pavyzdžius.

Juodraštis

Ekonominė reikšmė .....

Ekologinė reikšmė .....

(4 taškai)

30 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A, B ir C) bei žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Čerapundžio klimatograma*

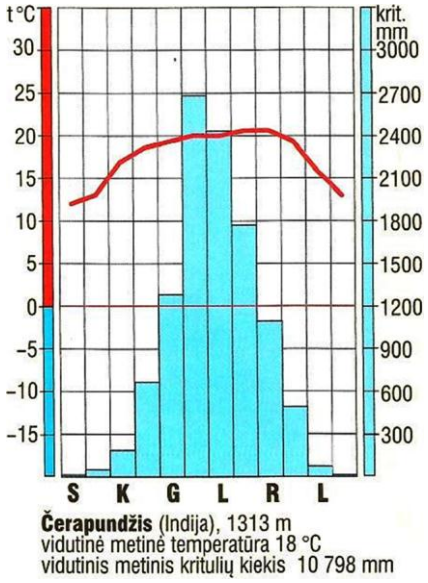

Pagal leid. „Pasaulio geografija“, vadovėlis 7 klasei, Briedis, Vilnius, 2000.

B šaltinis. *Indostano pusiasalis*

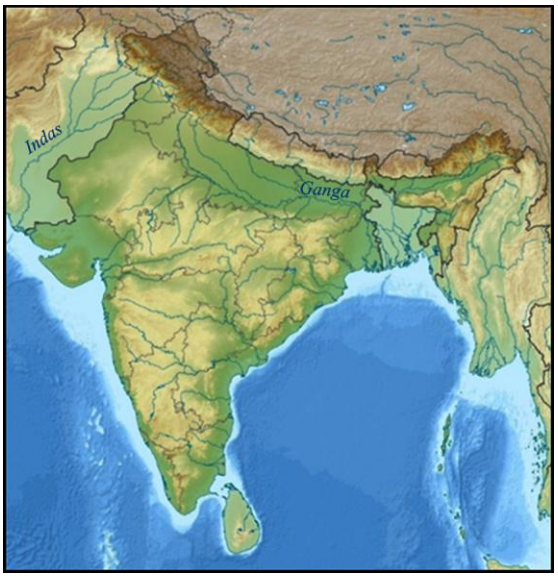

Pagal www.wikipedia.org

C šaltinis
Klimato juostos

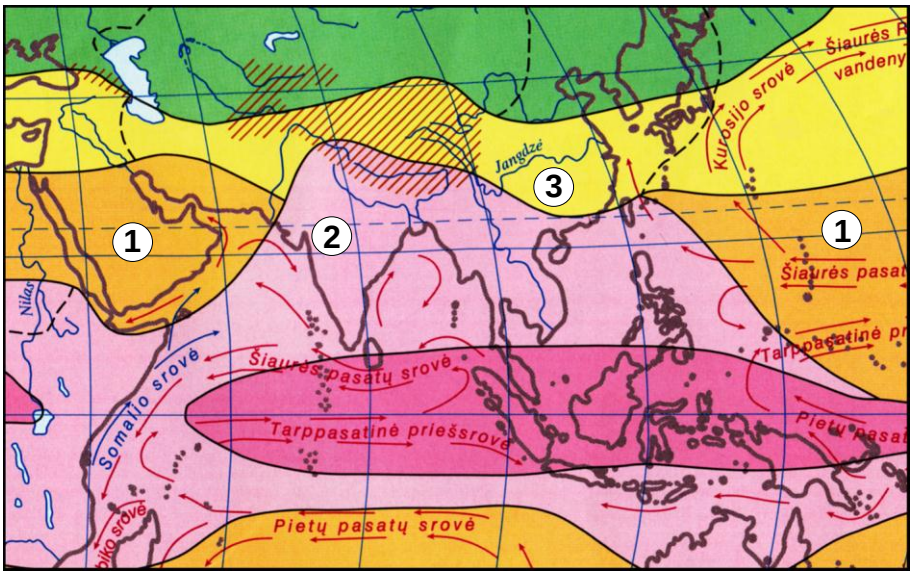

Vandenynų srovės

- Šaltosios srovės
- Šiltosios srovės
- Aukštikalnių klimato sritys
- Klimato juostų ribos
- Klimato tipų ribos

Pagal leid. „Geografija 7–8 kl.“, atlasas, Šviesa, 2011.

30.1. Įvardykite skaičiais 1, 2 ir 3 pažymėtas klimato juostas (C šaltinis).

Juodraštis

1 – .....

2 – .....

3 – .....

(3 taškai)

30.2. Paaiškinkite, kodėl skaičiumi 1 pažymėta klimato juosta yra nutrūkusi (C šaltinis).

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

30.3. Remdamiesi klimatograma (A šaltinis), parašykite išvadas apie kritulių ir oro temperatūros sezoniškumą. Atsakymą pagrįskite.

Juodraštis

Temperatūra .....

.....

.....

.....

Krituliai .....

.....

.....

.....

(4 taškai)

30.4. Kelionių organizacijų atstovų teigimu, vasarą yra pigiausi skrydžiai į Pietų Azijos regioną. Tuo metu jame lankosi daug mažiau turistų ir kainos žemesnės negu kitais laikotarpiais. Kodėl turistai vasarą vengia lankytis šiame regione?

Juodraštis

.....

.....

(1 taškas)

30.5. B šaltinio kartoschemoje virš Indostano pusiasalio rodyklėmis pažymėkite vasario mėnesį vyraujančias vėjo kryptis.

(1 taškas)

30.6. Nurodykite **bendrus** Indo ir Gangos upių režimą lemiančius veiksnius.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

(2 taškai)

31 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Miestų gyventojų dalis (proc.) pasaulyje ir įvairiuose žemynuose 1950–2030 m.*

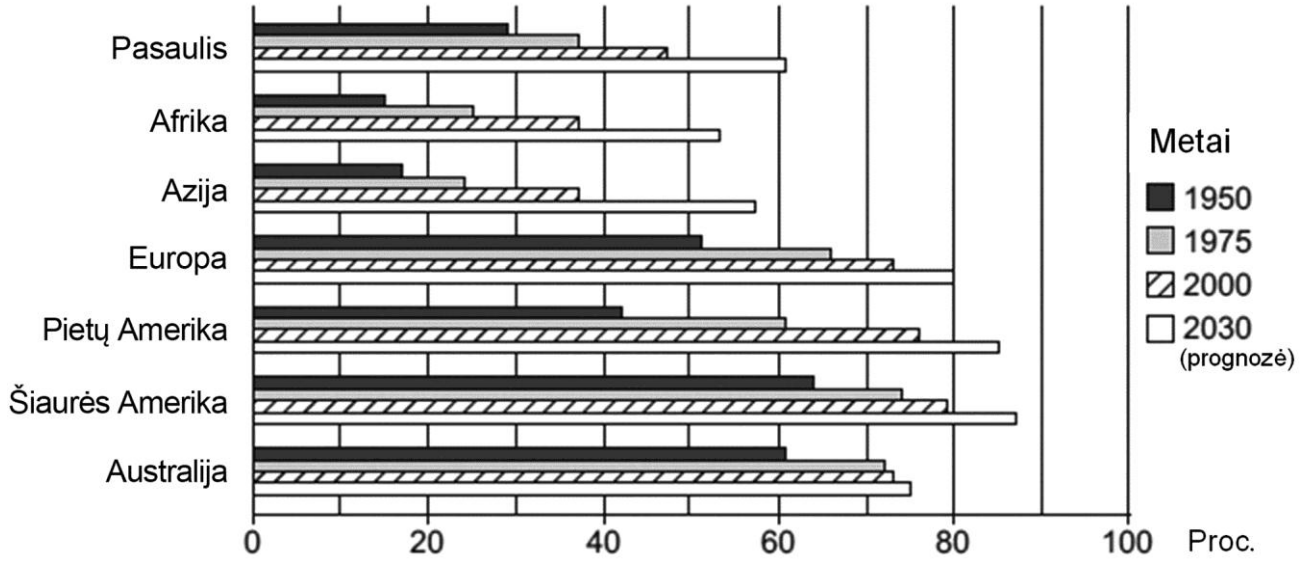

Pagal www.worldbank.com

B šaltinis. *Didžiausių Lietuvos miestų gyventojų kaita 1992–2013 m.*

Miestas	Gyventojų skaičius, tūkst.		Pokytis	
	1992 m.	2013 m.	Tūkst.	Proc.
Vilnius	596,9	527,9	– 69,0	– 11,6
Kaunas	433,6	307,4	– 126,2	– 29,1
Klaipėda	208,3	158,9	– 49,4	– 23,7
Šiauliai	149,0	106,8	– 42,2	– 28,3
Panevėžys	132,3	97,6	– 34,7	– 26,2
Alytus	77,5	57,5	– 20,0	– 25,8
Marijampolė	52,3	39,7	– 12,6	– 24,1
Mažeikiai	46,4	36,4	– 10,0	– 21,6
Jonava	37,2	29,8	– 7,4	– 19,9
Utena	36,6	28,1	– 8,5	– 23,2

Pagal http://osp.stat.gov.lt

31.1. Kuriame žemyne numatomas sparčiausias miestų gyventojų dalies augimas nuo 2000 m. iki 2030 m.?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

31.2. Kuriuose žemynuose 2000 m. miestų gyventojų dalis buvo **mažesnė** už pasaulio vidurkį?

Juodraštis

.....

(2 taškai)

31.3. Paaiškinkite, kodėl įvairiuose žemynuose miestų gyventojų dalis yra nevienoda.

Juodraštis

.....

.....

.....

.....

(3 taškai)

31.4. Su kokiomis socialinėmis ekonominėmis ir aplinkosaugos problemomis susiduria sparčiõs urbanizacijos šalys? Įvardykite po dvi kiekvienos grupės problemas.

Juodraštis

Socialinės ekonominės problemos .....

.....

.....

Aplinkosaugos problemos .....

.....

.....

(4 taškai)

31.5. Padarykite dvi išvadas apie gyventojų skaičiaus pokyčius Lietuvos miestuose 1992–2013 m. (B šaltinis). Įvardykite šių pokyčių priežastis.

Juodraštis

1 išvada .....

2 išvada .....

Priežastys .....

.....

(4 taškai)

32 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A ir B) bei žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis. *Afganistano geografiniai duomenys*

Afganistano statistiniai duomenys (2013 m.)

Gyvena 30 419 928 gyventojai.

Ūkio struktūra: bioprodukcinis ūkis – 78,6 proc.; apdirbamoji pramonė – 5,7 proc.; paslaugos – 15,7 proc.

BVP 1 gyventojui – 1 900 JAV dolerių.

Vidutinė gyvenimo trukmė – 49 metai.

Gyventojų amžiaus struktūra: 0–14 m. – 42,3 proc.; 15–64 m. – 55,3 proc.; 65 m. ir vyresni – 2,4 proc.

Vyrų raštingumas – 43,1 proc., moterų – 12,6 proc.

Urbanizacija – 23 proc.

Pagal https://www.cia.gov

B šaltinis

Po 2001 metų rugsėjo 11 dienos teroristinių išpuolių Lietuva prisijungė prie kitų sąjungininkų, nusprendusių duoti atkirtį terorizmui Afganistane ir ten dislokavo savo karius. 2012 metais Afganistane tarnavo daugiau kaip 200 lietuvių.

Šiuo metu Afganistane misijoje „Tvirta parama“, kuri skirta Afganistano nacionalinėms saugumo pajėgoms rengti, tarnauja ir maždaug 20 Lietuvos karių. Didžioji jų dalis – NATO misijos štabuose tarnaujantys karininkai, logistinės paramos ir ryšių specialistai.

Pagal http://dokumentika.weebly.com, http://www.delfi.lt

32.1. Apibūdinkite Afganistano gamtinę geografinę padėtį, nurodydami du jos bruožus.

Juodraštis

.....

.....

(2 taškai)

32.2. Įvertinkite Afganistano socialinę ir ekonominę situaciją.

Juodraštis

Socialinė .....

.....

Ekonominė .....

.....

(2 taškai)

32.3. Kodėl Lietuva dalyvauja antiteroristinėje misijoje „Tvirta parama“ (B šaltinis)? Nurodykite du argumentus.

Juodraštis

1. .....

.....

2. .....

.....

(2 taškai)

33 klausimas. Naudodamiesi šaltiniais (A, B ir C) bei žiniomis, atlikite užduotis.

A šaltinis

Turizmas yra greičiausiai auganti pasaulio ekonomikos sritis. Pasaulyje viena iš vienuolikos darbo vietų sukuriama kelionių ir turizmo srityje. Nauja darbo vieta atsiranda maždaug kas 2,5 sekundės. Pasaulio turizmo organizacijos duomenimis, 2012 m. atvykstančių turistų skaičius jau persirito per 1 mlrd. ir kasmet didėja po 4–5 proc. Iš visų tarptautinių turistų į Europą atvyksta 60 proc. Prognozuojama, kad iki 2020 m. bendras turistų skaičius pasieks 1,6 mlrd.

Pagal Pasaulio turizmo organizacijos duomenis, 2014.

B šaltinis. *Iš kitų šalių atvykstančių turistų skaičius (mln.) 1995–2013 m.*

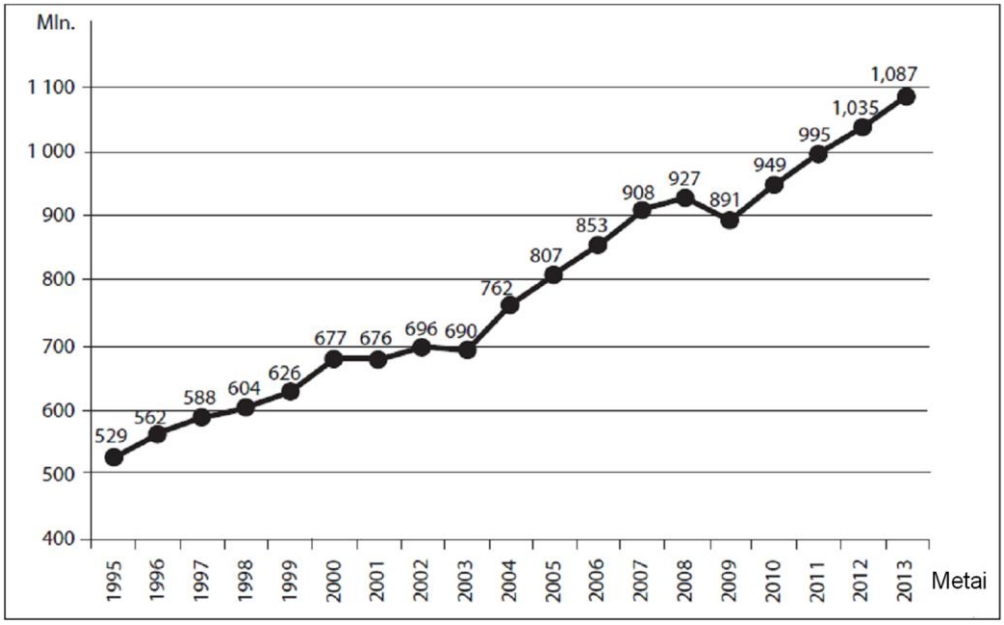

Pagal Pasaulio turizmo organizacijos duomenis, 2014.

C šaltinis. *Kai kurie turizmo plėtros padariniai*

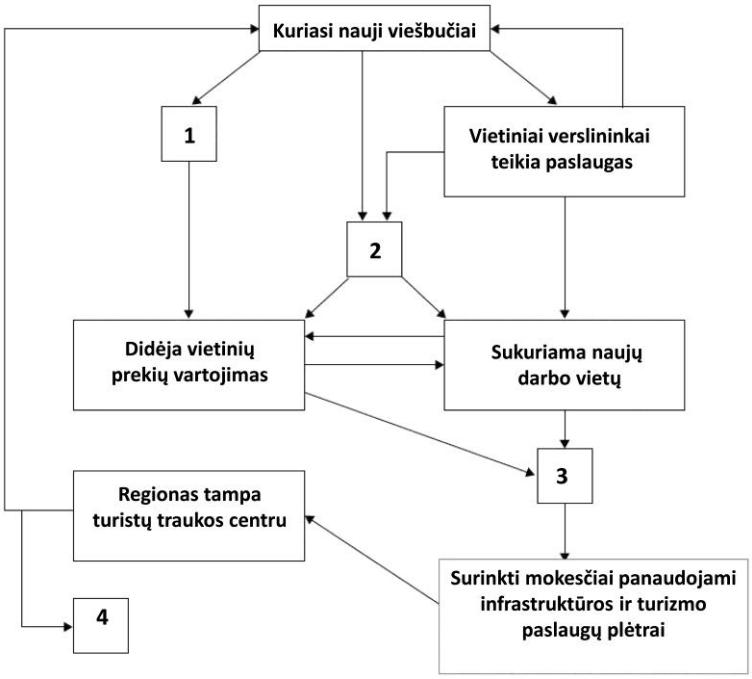

Pagal Pasaulio turizmo organizacijos duomenis, 2014.

33.1. Nurodykite tris tarptautinio turizmo plėtrą skatinančius veiksnius.

Juodraštis

1. .....
2. .....
3. .....

(3 taškai)

33.2. Kodėl iš kitų šalių atvykstančių turistų skaičiaus augimas 1995–2013 m. buvo netolygus (A ir B šaltiniai)?

Juodraštis

.....

(1 taškas)

33.3. Kodėl į Europą atvyksta daugiausia turistų?

Juodraštis

1. .....
2. .....

(2 taškai)

33.4. Lentelėje yra pateikti C šaltinyje skaičiais 1–4 pažymėti turizmo plėtros padariniai. Į lentelę įrašykite šiuos padarinius atitinkančius skaičius. Vieną skaičių galima įrašyti tik vieną kartą.

Juodraštis

Lentelė

Į regioną bus pritraukta naujų investuotojų.	
Bus sukurta darbo vietų viešbučiuose.	
Galima žala aplinkai ir bioįvairovei.	
Į vietinį ir šalies biudžetą bus surenkama daugiau lėšų.	

(3 taškai)

33.5. Lietuvoje diskutuojama, ar reikia statyti tiltą tarp Klaipėdos ir Kuršių nerijos. Kokia būtų nauda turizmo plėtrai ir kokios grėsmės kiltų pastačius šį tiltą? Pateikite po du argumentus „už“ ir „prieš“ tilto statybą.

Juodraštis

Argumentai „už“ tilto statybą: .....

.....

.....

Argumentai „prieš“ tilto statybą: .....

.....

.....

(4 taškai)